

تخمین تابع صادرات کشمش و بادام وارائه راهکارها

یکی از مباحث مهمی که در تجارت خارجی مطرح و منجر به توسعه اقتصادی می شود افزایش صادرات غیر نفتی است، در ایران

چکیده

بیشتر منابع تامین درآمدهای ارزی، حاصل از صدور یک کالا (نفت) است، که درامد حاصله از آن صرف سرمایه گذاری در تکنولوژیهای جدید و افزایش توان تولیدی می شود. با توجه به وجود چنین شرایطی اگر اقتصادی دچار آسیب پذیری شود برنامه های توسعه اقتصادی با مشکل مواجه می گردد، نتیجه اینکه برای رهایی از این وضعیت و رفع اثرات سوئی که به تبع آن در کل اقتصاد پدیدار است توجه به صادرات غیر نفتی اهمیت خاصی می یابد. بین صادرات غیر نفتی، صادرات محصولات کشاورزی، با توجه به پتانسیلهای بالقوه موجود می تواند نقش مهم و سرنوشت سازی در تامین استقلال و فرایند توسعه داشته و جایگاه ویژه ای را در اقتصاد کلان کشور برای خود ایجاد نماید. در بین محصولات کشاورزی، خشکبار و از بین خشکبار کشمش و بادام از جمله مهمترین محصولات صادراتی کشور بوده و جایگاه خاصی را در تجارت خارجی کشور به خود اختصاص داده اند. در مطالعه حاضر به تخمین الگوی صادراتی کشمش و بادام پرداخته شده است. این تحقیق صادرات کشمش و بادام به عنوان تابعی از متغیرهای توضیحی مانند: قیمت صادراتی، میزان تولیدات، نرخ ارز، نرخ سود بانکی و نرخ تورم رسمی در نظر گرفته و سپس با استفاده از داده های سری زمانی مربوط به سالهای (۱۳۸۳-۱۳۶۳)، تابع صادرات را با استفاده از تکنیک های لازم و با بهره گیری از بسته نرم افزاری Eviews مورد پردازش قرار داده و ضرایب مورد نظر محاسبه گردیده است، نتایج حاصل از تخمین نشان می دهد که ضریب تخمین متغیرهای میزان تولید، نرخ ارز، قیمت صادراتی عمدتاً دارای علامت مورد نظر (مثبت) بوده، ولی ضرایب بدست آمده از تخمین در مورد نرخ تورم و نرخ سود بانکی بر خلاف انتظار، مثبت شده است. بطور کلی این داده ها بیانگر این نکته هستند که عرضه صادرات با افزایش هر کدام از این دو عامل افزایش می یابد. البته مخالف

واژه های کلیدی: صادرات غیر نفتی، توسعه، خشکبار، کشمش، بادام

مقدمه

قدرت رقابتی محصولات تولید شده در بازارهای جهانی دارد (مظهری ۸۴).

در سالهای اخیر کسب درآمد از صادرات غیرنفتی بیش از پیش اهمیت یافته است بطور نسبی صادرات کالاهای کشاورزی نقش اصلی در تامین درآمد حاصل از صادرات غیر نفتی ایفا نموده اند. بطوری که طی سالهای ۲۰۰۲-۱۹۹۰ بطور متوسط ۹۲۷۱۴۶۹ میلیون دلار با نرخ رشد سالانه ۸/۹ درصد از این طریق عاید کشور شده است (سینائی ۸۴).

امروزه برنامه توسعه صادرات غیر نفتی با توجه به بحرانهای اقتصادی کشورهای متکی بر درآمدهای نفتی در سر لوجه برنامه های اقتصادی این کشورها قرار گرفته است. رشد و توسعه صادرات محصولات غیرنفتی شامل محصولات و کالاهای مختلفی است که افزایش در تنوع آن از مهمترین سیاستهای اتخاذ شده در برنامه توسعه اقتصادی - اجتماعی کشور می باشد که نیل به این هدف مهم به میزان زیادی بستگی به توان تولیدی و

۱. دستیار علمی دانشگاه پیام نور واحد جهرم

از بین محصولات کشاورزی، توجه به صادرات خشکبار نسبت به گذشته افزایش یافته، چون از زمانهای دور کشور ما جزء یکی از صادرکنندگان شناخته شده خشکبار بوده، که محصولاتش موردپسند بازارهای جهانی قرار می گرفته است، بعد از جنگ تحمیلی بیشتر سیاستها به سمت عدم وابستگی به درآمدهای ارزی ناشی از نفت و خودکفایی در زمینه کشاورزی سوق پیدا کرد.

خشکبار از جمله کشمش و بادام، قبلا به صورت سنتی تهیه و صادر می شد در حال حاضر تولید و صادراتشان با تکنولوژی جدید و مدرن همراه شده و جزء یکی از منابع تامین کننده درآمدهای ارزی کشور قرار گرفته اند با توجه به اینکه صادرات بسیاری از میوه ها به صورت تازه خوری امکانپذیر نمی باشد، از این رو زمان طولانی تری فراهم می شود که از فاسد و خراب شدن میوه ها جلوگیری شود.

بنابراین، برای دستیابی به هدف نهایی یعنی افزایش صادرات، توجه به میزان ارز آوری کالاهای صادراتی، ارزش افزوده کالاهای صادراتی، بهبود وضعیت فعلی از لحاظ کیفی و کمی از طریق ایجاد انگیزه رقابت، وجود امکانات توسعه تولید و کارا نمودن عوامل تولید، توجه به ارزیابی محصولات صادراتی و صدور کالاهایی که از مزیت نسبی بالایی برخوردار است لازم و اجتناب ناپذیر است. در کشورهای در حال توسعه محصولات کشاورزی جهت تامین درآمدهای ارزی مورد نیازبخش صنعت و مصرف جامعه مورد توجه ویژه است (تطهیر و خاوری ۱۳۷۹).

صادرات محصولاتی مانند کشمش و بادام از بین محصولات باغی می تواند ارز آوری قابل ملاحظه ای در بین فعالیتهای اقتصادی داشته باشد. ایران در بین صادرکنندگان خشکبار از جایگاه ویژه ای برخوردار است، بطوریکه چند محصول مهم این گروه مانند پسته، خرما، کشمش، برگه زردآلو، بادام سهم عمده ای از بازار جهانی را در اختیار دارد. (<http://www.IRTP.com>)

به گزارش خبرنگار ایرنا، به نقل از گمرک جمهوری اسلامی ایران در سال ۸۵ میزان ۴۶۵ هزار و ۷۰۸ تن انواع خشکبار از مبادی گمرکی کشور صادر شده است که در مقایسه با سال ۸۴ از نظر وزنی ۲۰/۶٪ افزایش نشان میدهد. از این میزان صادرات خشکبار، ۱۴۸ هزار و ۷۵۰ تن مربوط به صادرات کشمش و انواع آن و ۲ هزار و ۸۱۸ تن مربوط به بادام و مغز بادام می باشد. به گزارش خبرنگاری مهر، به نقل از روابط عمومی گمرک ایران، در سال ۸۵ در زیر گروه کالایی انواع خشکبار بادام و مغز بادام با ۱۹۶/۹٪ بیشترین رشد را در از لحاظ ارزش داشته است. کشمش و بادام در بین محصولات صادراتی خشکبار به ترتیب رتبه سوم و پنجم را به خود اختصاص داده اند.

آریستوتلوس^۱ (۱۹۹۹) با استفاده از تابع صادرات

به بررسی تغییرات نرخ ارز و حجم صادرات پرداخته و به این نتیجه رسیده است که کشورهای دارای نرخ ارز شناور می توانند در مسیر تغییرات نرخ ارز به تعادل تراز پرداخت ها دست یابند، نوری و کوپاهی (۱۳۷۵) نیز معتقدند که صادرات پسته با عوامل تولید ناخالص داخلی، نرخ ارز و تولید جهانی رابطه مستقیم و باقیمت صادراتی پسته رابطه معکوس دارند.

دنیا دیده (۱۳۷۵) برای بررسی عوامل موثر بر صادرات غیر نفتی (مطالعه موردی پسته، خرما، کشمش) از مدل مارین باند استفاده کرد، با بررسی مدل عرضه صادرات محصولات منتخب نشان داد که کشش قیمتی و کشش تولید محصولات مورد نظر مثبت بوده و افزایش قیمت‌های نسبی و افزایش تولید محصولات باعث افزایش ارزش صادرات این محصولات می شود.

مواد و روشها:

کشور ایران بدلیل داشتن پتانسیلهای بالقوه و بالفعل می تواند با استفاده از تغییرات در آنها علاوه بر ایجاد تحول قابل ملاحظه در بخش اقتصاد داخلی، فعالیتهای بخش بازرگانی خارجی را نیز دستخوش تغییر و تحول قرار دهد. در این مقاله به منظور بررسی اهداف مطالعه، در دسترس بودن مواردی از قبیل: قیمت محصولات، نرخ مبادله ارز، نرخ تورم، نرخ سود بانکی و میزان تولید، برای تخمین تابع صادرات لازم و ضروری است.

مطالعه حاضر با استفاده از داده های سری زمانی مربوط به بیست سال اخیر (۱۳۸۳-۱۳۶۳) می باشد. (همچنین لازم به ذکر است، آمارهای جمع آوری شده از سطح اطمینان بالایی برخوردار نمی باشد بطوریکه آمار تولید کشمش در سالهای اخیر در آمار نامه های رسمی کشور موجود نبوده و برای برطرف کردن کمبودهای موجود از آمارهای غیررسمی کشور استفاده می شود)

اطلاعات و ارقام در این تحقیق از دو روش جمع آوری شده است.

۱- اطلاعات کتابخانه ای (کتاب، مقالات، نشریات ...)

۲- اطلاعات و ارقام اداری، سازمانی (گمرک، اداره استاندارد، وزارت کشاورزی، بانک مرکزی، شرکت تعاونی روستایی کل کشور، برنامه بودجه کل کشور و استان فارس، مرکز توسعه صادرات)

صادرات محصولات کشاورزی تابعی از عوامل متعددی است نرخ ارز، میزان تولید، نرخ سود بانکی، قیمت محصولات و پیمان ارزی، از جمله عوامل مهم تاثیرگذار بر میزان صادرات یک محصول می باشند، ولی در حالت کلی به علت وجود شرایط خاص برای یک محصول و تاثیر قوانین و مقررات حاکم بر بازار این امکان وجود دارد که بتوان متغییری به تابع صادرات اضافه و یا از آن حذف کرد (نوری و یزدانی ۱۳۷۹).

در این الگو از مدل نیمه لگاریتمی استفاده شده است که الگوی صادراتی آن برای هر دو محصول بصورت زیر است .

$$y_i = \alpha_0 + \alpha_1 \ln Ex = \alpha_2 \ln Int + \alpha_3 \ln \ln \left(\frac{VE}{y_i} \right) + \alpha_5 \ln pr + DEP$$

در رابطه فوق متغیرها عبارتند از : y میزان صادرات (هزارتن) ، DEP, pr, In, Int, Ex به ترتیب از راست به چپ نرخ ارز رسمی ، نرخ سود بانکی ، نرخ تورم ، میزان تولید (هزارتن) و پیمان ارزی ، VE ارزش صادرات و y_i میزان صادرات می باشد.

چون عوامل موثر بر صادرات کشمش و بادام یکسان در نظر گرفته شده ، از مدل بالا برای تخمین هر دو تابع صادرات می توان استفاده کرد.

برآورد مدل ها به کمک روش OLS و با استفاده از بسته نرم افزاری Eviews انجام شده است. برای انتخاب مدل رگرسیون خطی یا خطی لگاریتمی آزمون تشخیص مدل بکار گرفته شد. همچنین ایستایی متغیرها نیز با استفاده از روش های دیکی فولر و دیکی فولر تعمیم یافته مشخص گردید . لازم به ذکر است که تمامی متغیرهای مستقل بکار رفته ، از میزان اهمیت و اطمینان یکسانی برخوردار نیستند اما همگی نشان دهنده وجود رابطه ای منطقی و قابل توجه میان این متغیرها و متغیر وابسته (میزان صادرات) می باشند.

نتایج :

در این قسمت ابتدا تابع صادرات هر کدام از محصولات کشمش و بادام تخمین زده و سپس اثرات هر کدام از این عوامل بر میزان صادرات بررسی شده است .

عوامل موثر بر صادرات محصولات مورد مطالعه :

برای تخمین تابع صادرات این دو محصول ، روش حداقل مربعات معمولی (OLS) مورد استفاده قرار گرفت. پیش از تخمین ، پایانی و ناپایانی داده های سری زمانی به وسیله آزمون دیکی فولر مشخص شد . با توجه به آزمون ریشه واحد بکاررفته در زمینه تخمین تابع صادرات کشمش ، $LnPR, LnPR, LnPR$ در سطح و $Lnin, Lnint$ با تفاضل گیری مرتبه اول ایستا شدند و الگوی فوق بدین شکل ارائه گردید:

$$Y_i - C_0 = C_1 D \ln In(-1) + C_2 \ln P(-1) + C_3 \ln Pr(-1) + C_4 \ln Ex + C_5 D \ln Int(-1) + C_6 AR(1) u_i$$

و همچنین در رابطه با تخمین تابع صادرات بادام $LnPR$ در سطح و $LnEx, LnInt, Lnpr, LnIn$ با یک بار تفاضل گیری مرتبه اول ایستا شدند. نتیجه اینکه الگوی فوق برای تابع صادراتی بادام به شکل زیر ارائه می گردد:

$$Y_i - C_0 = C_1 D \ln In(-1) + C_2 \ln Pr(-1) + C_3 D \ln P + C_4 D \ln Ex + C_5 D \ln int + u_i$$

موسسه پژوهش‌های
پرتال جامع علوم انسانی
مطالعات فریبی

نتایج حاصل از تخمین الگوی صادراتی کشمش
 پس از تخمین الگو توسط نرم افزار Eviews، بوسیله روش حداقل مربعات معمولی (OLS) این نتایج بدست آمده است لازم به ذکر است که متغیر مجازی پیمان ارزی بدلیل معنی دار نشدن در تابع از الگو حذف، و الگو بصورت زیر تخمین زده شده است (جدول ۱).

جدول ۱: نتایج حاصل از تخمین تابع صادرات کشمش

متغیر	ضرایب	آمار. T	سطح احتمالات
DLnIn(-۱)	۱۸/۲۹۴۴۴۴	۳/۶۱۸۵۴۳	/۰۰۴۰
LnP (-۱)	۸/۸۶۵۲۴۴	۱/۳۴۷۷۵۱	/۲۰۴۸
LnPr (-۱)	۶۱/۶۲۹۸۱	۲/۵۲۳۵۲۹	/۰۲۸۳
LnEX	۱۲/۹۸۵۱۶	۲/۰۵۳۶۱۷	/۰۶۴۶
DLnInt	۵۷/۱۹۲۵۲	۱/۲۹۵۰۵۳	/۲۲۱۸
C	-۳۴۶/۸۹۴۱	-۶/۲۳۶۵۸۸	/۰۰۰۱
۲۲/۰۱۶- F		۰/۸۸۱-۲ R ۱/۸۷۸- W.D	

برای تحلیل شرایط حاکم بر صادرات کشمش در ایران، با توجه و قبول این فرضیه که تمام صادرکنندگان موجود در کشور از الگوی یکسانی پیروی می کنند و همگی تحت تاثیر تحولات رخ داده بر شرایط صدور این کالا می باشند، به بررسی نتایج حاصل از برآورد تابع صادراتی کشمش می پردازیم.

ملاحظه می شود که متغیرهای توضیحی موجود در مدل، همگی در سطح ۹۵٪ و ۹۹٪ معنی دار شده اند، ضرایب متغیرهای منظور شده در مدل همگی مثبت شده، که این نشان دهنده رابطه مستقیم هر یک از متغیرها با میزان صادرات است، مثبت شدن ضرایب نرخ ارز، میزان تولید و قیمت صادراتی تاثیر مستقیم خود را بر صادرات کشمش نشان می دهد، یعنی افزایش هر کدام از این عوامل منجر به افزایش میزان صادرات محصول کشمش می گردد.

ولی ضرایب مثبت نرخ سود بانکی و نرخ تورم تاثیر منفی بر میزان صادرات بجا می گذارد و با افزایش هر کدام از این دو عامل میزان صادرات کاهش می یابد.

در مورد تاثیر مستقیم نرخ تورم بر میزان صادرات، با توجه به سطح بالای معنی دار بودن آن می توان چنین تفسیر کرد که بدلیل افزایش مداوم قیمت های داخلی و کاهش تقاضا جهت اجناس موجود در بازارهای داخلی، این امر می تواند بصورت یک عامل اثر گذار برای صدور هر چه بیشتر محصول کشمش محسوب گردد. البته اگر شرایط بگونه ای فراهم شود که صادرکنندگان انگیزه بیشتری برای صدور محصول داشته باشند (مانند

نوسعه
بهره وری

افزایش نرخ ارز) مسلماً نرخ تورم به شکل موثرتری عمل می نماید. مثبت شدن نرخ سود بانکی می تواند ریشه در عواملی مثل اهمیت حفظ بازارهای خارجی ، پایین بودن نرخ سود بانکی در مقایسه با نرخ تورم و کاهش تقاضای داخلی بعلت افزایش مداوم سطح عمومی قیمت ها (تورم) داشته باشد.

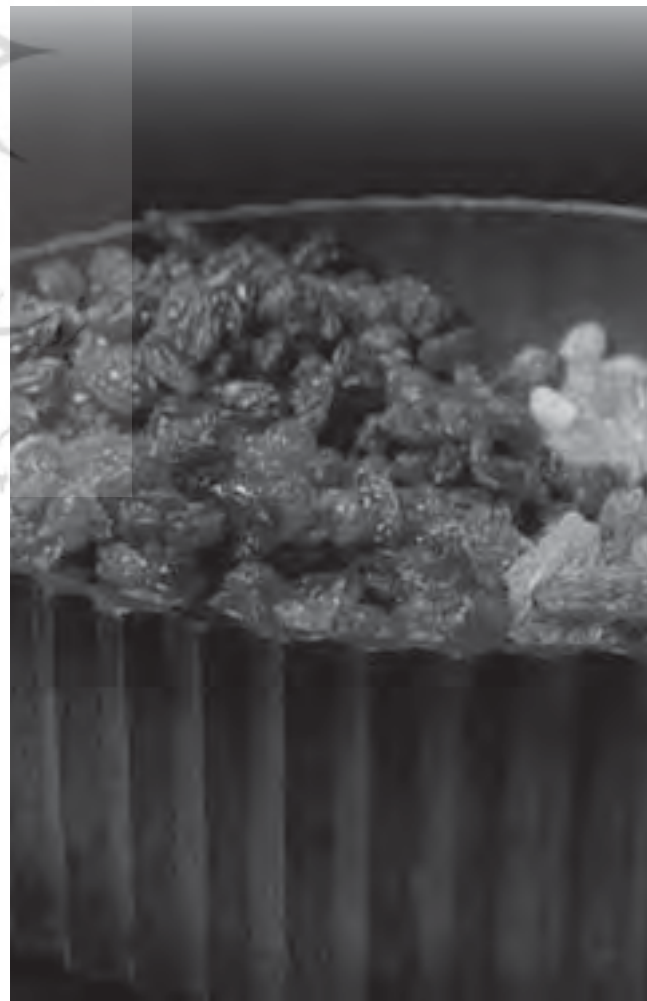
جدول (۲): نتایج حاصل از تخمین الگوی صادراتی بادام :

متغیر	ضرایب	آمارات	سطح احتمالی
$DLnIn(-1)$	-۱/۶۲۵۹۸۲	-۲/۸۳۳۸۲۰	/۰۱۵۱
$LnPr(-1)$	۵/۴۴۸۸۸۶	۳/۹۶۸۶۹۳	/۰۰۱۹
$DLnP$	۲/۴۳۷۱۰۶	۴/۳۱۱۴۹۴	/۰۰۱۰
$DLnEx$	۴/۰۱۹۷۰۶	۱/۵۸۰۴۲۲	/۱۴۰۰
$(1-)DLnInt$	۶/۱۱۵۵۶۹	۱/۵۰۷۶۶۹	/۱۵۷۵
C	-۲۱/۸۷۷۰۸	-۳/۸۲۸۹۱۸	/۰۰۲۴
$F=۹/۳۸۹$		$R^2=۰/۷۱۲$ $E.W=۱/۸۶۰$	

با توجه به جدول (۲) تمامی متغیرهای توضیحی بجز نرخ تورم دارای ضریب مثبت می باشند، ضریب منفی تورم نشاندهنده این است که با افزایش تورم ، میزان صادرات کاهش می یابد، که این موافق انتظارات ، در تخمین الگو می باشد. طبق انتظارات ما اگر نرخ سود بانکی افزایش یابد، بایستی میزان صادرات کاهش یابد اما می بینیم که ضریب مثبت شده و این بیانگر این نکته است که با افزایش نرخ سود بانکی میزان صادرات بادام افزایش می یابد. علت منفی نبودن سود بانکی را می توان بدین صورت بیان نمود که حفظ بازار و از دست ندادن مشتری های موجود نسبت به نرخ سود بانکی از اولویت بالاتری برخوردار است. شایان ذکر است که در طی سالهای مورد مطالعه با توجه به آمارها ، نرخ بهره نسبت به نرخ تورم پایین می باشد و این امر می تواند در مثبت شدن ضریب نرخ سود بانکی موثر باشد در تابع تخمین زده شده ، میزان تولید و بعد از آن قیمت صادراتی بیشترین نقش را در افزایش صادرات داراست یعنی هر چه میزان تولید و قیمت صادراتی افزایش یابد میزان صادرات نیز افزایش می یابد، پس لازم و ضروری است که تکنولوژی و دانش لازم را در تولید هر چه بیشتر این محصول بکار ببریم .

نتیجه گیری :

با در نظر گرفتن اینکه ایران همواره از لحاظ شرایط جغرافیایی برای تولید کشمش و بادام دارای امتیازات ویژه ای است لذا شناخت ویژگیها و مسائل صادرات کشمش و بادام لازم و ضروری به نظر می رسد ، از این رو عوامل

مختلف اقتصادی، بر میزان صادرات این دسته محصولات از طریق تخمین اقتصاد سنجی توابع صادراتی کشمش و بادام و تغییر نتایج حاصله از لحاظ انطباق با توجهیات اقتصادی، اصلی ترین هدف تعقیب شده در این تحقیق بوده است توابع صادراتی محصولات کشمش و بادام تحت تاثیر عوامل مختلفی نظیر، نرخ تورم، نرخ سود بانکی، میزان تولید و قیمت صادراتی می باشد.

که تغییر در میزان این عوامل بصورت مستقیم و غیر مستقیم میزان صادرات را دستخوش تغییر قرار داده اند.

نتایج حاصله در هر دو تابع نشاندهنده این است که مهمترین عامل و بیشترین تاثیر در افزایش صادرات، میزان تولید دارا بوده است. لازم به ذکر است اغلب مواقع کشمش و بادام که از تولید کننده خریداری می شود در انبارها قرار می گیرد و بعد از گذشت زمانی (حدود ۹ تا ۱۰ ماه) برای صادرات آماده می گردد. درکشورهایی که هم تولید و هم صادرات قابل توجهی دارند و یا در بازارهای جهانی حضور فعال دارند نه تنها ذخیره کالاهای صادراتی به عنوان یک عامل موثر در تعیین حجم محصول قابل عرضه مورد توجه می باشد بلکه به طور کلی به منزله اهرمی در جهت کنترل عرضه و تقاضا و سطح قیمتها بر روی عرضه جهانی کالا تاثیر گذارند.

در ارتباط با صنعت خشکبار ایران در طول دوره مورد بررسی می توان نتایج زیر بدست آورد.

- صادرات ایران بر اساس برنامه ریزی مشخص و منسجم و دراز مدت نبوده و اصولا بر مبنای مازاد داخلی شکل می گیرد. یعنی اگر مازاد داشته باشیم اقدام به صادرات می نمائیم و اگر مازاد نداشته صادراتی هم نخواهد بود. در حالیکه باید تنها به صادرات بیندیشیم حتی اگر برای مصرف داخلی بامشکل مواجه باشیم.

- افزایش قیمت کالاهای صادراتی یکی دیگر از مشکلات بر سرراه این بازار است. مسلما تورم داخلی سبب افزایش هزینه ها و سرایت آن به قیمتهای صادراتی می شود. هر چند دولت سعی در پایین آوردن ارزش ریال در مقابل دلار دارد تا صادرات منطقی به نظر برسد ولی تورم لجام گسیخته اقدام بسیار وسیعتری را می طلبد والا موجب از دست رفتن بازارهای صادراتی خواهد شد.

- مسئله مهم دیگر صادرات قاچاق و غیر قانونی است، این نوع محصولات عمدتا در بسته بندی های بسیار نامرغوب صادر می شوند و گذشته از اینکه سبب شکستن قیمتها می شوند محصولات خشکباری ایران را بی کیفیت و نامرغوب معرفی خواهند کرد.

- مسئله قابل ذکر دیگر روش تولید در ایران است که بسیار قدیمی و سنتی است و با فن آوری روز هماهنگ و همراه نمی باشد. همانگونه که اشاره شد امروزه حرکت نمودن با تکنولوژی روز یک عامل تعیین کننده و مهم در باقی ماندن کشور صادرکننده در سطح جهان می باشد.

- مورد اساسی و مهم دیگر عدم رعایت استانداردهای بین المللی است بدون شک برای باقی ماندن در صحنه جهانی بایستی مقررات وضع شده از سوی جامعه جهانی را به رسمیت شناخته و بدان عمل نمائیم در غیر این صورت دچار خسارت و ضرر خواهیم شد.

ارائه راهکارها :

سهم هر کدام از متغیرهای مستقل بر صادرات کشمش و بادام به یک اندازه نبوده است. میزان تولید، قیمت صادراتی و نرخ ارز با میزان صادرات رابطه مستقیم دارند. رابطه مستقیم نشاندهنده این مطلب است که با افزایش هر کدام از این عوامل میزان صادرات نیز افزایش می یابد در دوره مورد مطالعه (۱۳۸۳-۱۳۶۳) نرخ تورم و سود بانکی تاثیری مستقیم بر میزان صادرات داشته اند. علت تاثیر مستقیم نرخ تورم بر میزان صادرات را می توان ناشی از افزایش مداوم قیمتهای داخلی و کاهش تقاضا جهت اجناس موجود در بازارهای داخلی دانست.

البته مساعد بودن شرایط مانند افزایش نرخ ارز همزمان با افزایش نرخ تورم می تواند به نحو بهتری باعث افزایش صادرات شود همچنین تاثیرات نرخ سود بانکی بر میزان صادرات می تواند ریشه در مسائلی چون اهمیت حفظ بازارهای خارجی و کاهش تقاضای داخلی به علت افزایش سطح عمومی قیمتها داشته باشد.

- پنجمین کنفرانس دو سالانه اقتصاد کشاورزی ایران. دانشگاه سیستان و بلوچستان - زاهدان .
- ۲- بانک اطلاعات کشاورزی. وزارت کشاورزی . نشریه شماره ۷۷/۲۳. اسفند ماه ۷۷.
- ۳- بانک اطلاعات کشاورزی جهان. وزارت کشاورزی. اسفند ۷۹.
- ۴- جایگاه ایران در کشاورزی جهان. نشریه ۷۶/۰۵. مهر ماه ۱۳۷۶.
- ۵- خشکبار آمار و مزایا . وزارت کشاورزی . ۱۳۷۷.
- ۶- دنیادیده ، علی . ۱۳۷۵. عوامل موثر بر صادرات غیر نفتی (مطالعه موردی پسته ، خرما ، کشمش). پژوهشنامه بازرگانی ، شماره ۶.
- ۷- روزنامه اطلاعات. ضرورت تغییر شیوه های تولید و فراوری انگور و تخصیص یارانه صادراتی به صادر کنندگان کشمش. شماره ۲۲۵۹۱. ۱۳۸۱.
- ۸- سینایی ، سعید . بیبا ، لادن . (۱۳۸۴). بررسی پتانسیل صادراتی خرما . پنجمین کنفرانس دو سالانه اقتصاد کشاورزی . دانشگاه سیستان و بلوچستان - زاهدان.
- ۹- قظمیری ، م . خاوری ، ا . ۱۳۷۱ . انحراف نرخ واقعی انداز مقدار تعادلی و صادرات بخش کشاورزی مورد ایران. (۱۳۷۵-۱۳۵۰). مجموعه مقالات سومین کنفرانس اقتصاد کشاورزی ایران دانشگاه مشهد. جلد (۲) . ۶۴۲-۶۱۴.
- ۱۰- مطهری ، محمد. یزدانی ، سعید . افتخاریان ، پونه. (۱۳۸۴). بررسی پتانسیلهای بالقوه صادراتی صنایع غذایی کشاورزی در استان خراسان . پنجمین کنفرانس دو سالانه اقتصاد کشاورزی. دانشگاه سیستان و بلوچستان- زاهدان.
- ۱۱- معاونت باغبانی وزارت کشاورزی . توانمندیهای باغبانی کشور. ۱۳۷۶. انتشارات رز تهران.
- ۱۲- نوری ، ک. کوهپایه ، م . ۱۳۷۵. تخمین توابع تقاضا و عرضه صادرات پسته. مجموعه مقالات اولین کنفرانس اقتصاد کشاورزی ایران. دانشگاه زابل. جلد(۲). ۵۴۲-۵۵۳.
- ۱۳- گزارشی از وضعیت خشکبار ایران. وزارت بازرگانی. مرکز توسعه صادرات ایران . آذرماه ۱۳۷۹.
- ۱۴- حفاراردستانی، مریم . مهربانیان ، الهه . (۱۳۸۴). بررسی تاثیر قیمت تضمینی بر میزان صادرات محصولات کشاورزی. پنجمین کنفرانس دو سالانه اقتصاد کشاورزی ایران. دانشگاه سیستان و بلوچستان - زاهدان.
- 15 - Alston , j . (1993) . "Rationalizing Agricultural Export subsidies" American journal of Agric . Economics ,4(75),p.p-1000 1009.
- 16 -Athukorala , p . (1991),(Anlaysia of demand and Supply Factors in Adricultural Exports from developing Aian Countries , Weltwirtschaf liches . Archir 4) 124) , p.p.791-764.
- 17 - http://www.IRTP.com
- با توجه به مشکلات و موانعی که مطرح شد چند راهکار ارائه می گردد و امید است با توجه به آن بتوان جان تازه ای به صنعت بیمار خشکبار بخشید.
- بالا بردن سطح آگاهی تولیدکنندگان از اصول بهداشتی و ارتقا بخشیدن دانش فنی آشنا ساختن دست اندکاران تولید و صادرات خشکبار با استانداردهای جهانی
- کنترل دقیق اجرای استانداردها و جلوگیری از صدور کالاهای نامرغوب که به اعتبار ایران در بازارهای جهانی لطمه می زند .
- کمک به شناخت بازارهای مصرف خارجی و صدور مستقیم به بازارهای مصرف برای جلوگیری از صادرات مجدد
- شناخت بازارهای مصرف و توجه به صدور مستقیم به این بازارها که محصول ایران را به قیمت خیلی بالا از کشورهای صادرکننده مجدد در حوزه خلیج فارس و یا کشورهای اروپایی خریداری می کنند که ممکن است به خاطر مسائلی چون عدم شناخت بازارهای اصلی، مقررات کشورهای اروپایی ویا معافیت‌های که در واردات کالا از برخی کشورها به کشورهای اروپایی وجود دارد ویا اقدام خریدار از طریق کشورهایی که اجازه ورود ترانزیت کالا دارند مانند سوئیس با شد که شناخت بازارهای نهایی و گسترش تبلیغات ، بدون شک می تواند آینده صنعت خشکبار ایران را تضمین نماید.
- ایجاد سیستم یارانه به منظور جذب ارز حاصله از صادرات و کمک به صادرکنندگان
- گسترش تبلیغات به منظور معرفی کالاهای صادراتی
- انعکاس مشکلات و نظرات دست اندکاران تولید صادرات و خشکبار در سازمانی که مسئول رسیدگی به مشکلات و نارسائیها می باشد.
- توجه هر چه بیشتر به امر بسته‌بندی می‌تواند بسیاری از مشکلات موجود را مرتفع نماید. همانگونه که اشاره شد مواد اولیه نامرغوب و بی کیفیت ، بی توجهی به فرهنگ کشور وارد کننده ، عدم تناسب بسته بندی با محصول موجود در آن، عقب ماندگی در طراحی و . . . مسائل و مشکلاتی هستند که صنعت خشکبار ایران را رنج می دهد که با توجه به تکنولوژی روز و تحقیقات گسترده می توانیم از وضعیت کنونی رهایی بیابیم .
- ایجاد و تصویب قوانین و سیاستهای اقتصادی برای جذب سرمایه گذاری خارجی همراه با انتقال دانش و فن آوری به منظور ارتقاء کیفیت کالاهای صادراتی و توسعه توان رقابتی.
- ثبات بازار ارز و مشخص شدن سیاستهای ارزی که این امر منجر به اطمینان صادرکنندگان در امر صادرات خواهد شد .

فهرست منابع :

- ۱- آذرین فر، یداله. بخشوده ، محمد. ترکمانی ، جواد. (۱۳۸۴). بررسی تقاضای صادرات پسته و خرماي ایران به کشورهای مختلف.